

Олег Миколайович Маслій,

кандидат педагогічних наук, заступник начальника академії з навчальної роботи – начальник навчального відділу Військової академії, м. Одеса

МЕТОДИКА ІНТЕНСИФІКАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Розкрито сутність інтенсифікації навчальної діяльності курсантів вищого військового навчального закладу під час вивчення Правил дорожнього руху, подано методику її реалізації засобами інформаційних технологій та результати формувального експерименту.

***Ключові слова:** інформаційні технології, інтенсифікація навчального процесу, військовий навчальний заклад.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток науково-технічного прогресу й активне застосування новітніх досягнень науки у повсякденній діяльності військових формувань вимагають від системи освіти збільшення обсягу навчального матеріалу при збереженні встановлених термінів навчання. Одним із провідних напрямків підвищення якості професійної підготовки офіцерів з урахуванням постійно зростаючого потоку інформації є інтенсифікація навчально-виховного процесу, тобто збільшення обсягів професійної інформації за рахунок удосконалення та оптимізації педагогічної діяльності, цілеспрямованого покращення змісту, форм, засобів і методів навчання, структури навчальних дисциплін та активізації пізнавальної діяльності курсантів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Питання активізації пізнавальної активності і засобів її реалізації вивчали такі вчені як К. Альбуханова-Славська, Б. Ананьєв, А. Леонтєв, В. Лозова, П. Лузана, А. Петровський, О. Пиндик, Т. Шамова, Г. Щукіна та ін. Але підвищення результативності практичної складової активізації пізнавальної активності за

допомогою сучасних технологій, зокрема інформаційних, потребує окремого дослідження.

Метою статті є визначення сутності інтенсифікації навчальної діяльності курсантів вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ) під час вивчення Правил дорожнього руху і висвітлення способу її реалізації засобами інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Під час вивчення Правил дорожнього руху курсанти Військової академії нетехнічного напрямку навчання повинні вивчити великий обсяг навчального матеріалу, який безпосередньо не пов'язаний з їхньою спеціалізацією. Тому, на нашу думку, необхідно активізувати їх діяльність, щоб забезпечити високий рівень знань у терміни, що відводяться на цю дисципліну. Аналіз практики підготовки на сучасному етапі бажаючих отримати право на керування транспортним засобом свідчить, що методика їхньої підготовки під час вивчення Правил дорожнього руху зводиться до вирішення ситуативних завдань, які розроблені науково-дослідним центром Державної автоінспекції. Така методика не розвиває творчого підходу до вивчення правил та розрахована лише на короткочасне запам'ятовування певних тестів. Тому актуальним завданням, на нашу думку, є активізація навчальної діяльності курсантів, створення умов для творчого підходу до вивчення Правил дорожнього руху і забезпечення високого рівня знань у стислі терміни. Одним із шляхів вирішення цього завдання є інтенсифікація навчальної діяльності курсантів.

Термін “інтенсифікація” визначається як посилення, збільшення напруженості, продуктивності, дієвості; у виробництві – розвиток виробництва, що ґрунтується на використанні ефективних засобів виробництва та технологічних процесів, а також досягнень науково-технічного прогресу [1].

У свою чергу, під поняттям “інтенсифікувати” розуміють збільшення потужності, інтенсивності чого-небудь, посилення чогось.

Суть інтенсифікації навчання полягає в тому, щоб в оптимальні терміни з мінімальними витратами покращити якість професійної підготовки офіцерських

кадрів. Тому інтенсифікація навчально-виховного процесу у ВВНЗ – це створення таких умов, за яких курсанти у межах встановлених термінів навчання одержують більше знань, умінь і навичок, необхідних для виконання своїх службових обов'язків, засвоюють їх глибоко та міцно [1].

Отже, інтенсифікація навчально-виховного процесу – це стратегічне завдання пошуку шляхів збільшення темпів навчання з підвищенням якості професійної освіти. Для його вирішення необхідно застосовувати більш досконалі, науково обґрунтовані методи управління навчально-виховним процесом, створення умов для активізації творчих здібностей учасників цього процесу.

На сучасному етапі у педагогіці виокремлюють такі шляхи інтенсифікації навчально-виховного процесу:

систематичне вдосконалення змісту навчання, розумне поєднання теоретичної і практичної підготовки курсантів у ВВНЗ, орієнтування кожної навчальної дисципліни на кінцевий результат з урахуванням перспектив, що визначаються сучасним рівнем науково-технічного прогресу. Для реалізації цього шляху доцільно керуватися частковими принципами формування змісту навчання: цілеспрямованість, урахування якої передбачає послідовну реалізацію вимог кваліфікаційної характеристики як нормативного еталона професійної підготовки кадрів; відповідність змісту навчання основним видам професійної діяльності випускників ВВНЗ; структурна єдність предметної та процесуальної сторін змісту навчання на різних рівнях його формування; створення гнучкого зворотного зв'язку, що надає можливість систематично контролювати перебіг реалізації вимог, які висуваються до випускників ВВНЗ, координуючи зміст навчання залежно від результатів навчально-виховного процесу;

встановлення тісного зв'язку між навчальними дисциплінами й активним використанням наукових знань одних предметів під час вивчення інших;

систематичне підвищення якості самостійної роботи курсантів та активний перехід до індивідуалізації навчання;

активізація науково-дослідницької діяльності науково-педагогічного складу і впровадження результатів цієї роботи у процес навчання;

активна комп'ютеризація навчально-виховного процесу як на рівні процесу навчання, так і на рівні управління навчально-виховним процесом;

підвищення інформативного обсягу кожного заняття [1].

Одним із шляхів інтенсифікації навчально-виховного процесу є активна комп'ютеризація навчально-виховного процесу як на рівні процесу навчання, так і на рівні управління навчально-виховним процесом. Тому на сучасному етапі увага науковців звертається саме на інформаційні технології як основний засіб для інтенсифікації навчальної діяльності. Аналіз педагогічної літератури свідчить, що застосування комп'ютерної техніки активізує сприйняття навчального матеріалу [2; 3].

З метою активізації навчальної діяльності курсантів під час вивчення Правил дорожнього руху на кафедрі транспортних засобів та спеціальної техніки Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького було розроблено контрольну-навчаючу програму тестового контролю та самоконтролю знань Правил дорожнього руху (далі – Програма). Вона реалізує процес інтенсифікації навчання як на рівні процесу навчання, так і на рівні управління навчальним процесом, а також спрощує процес контролю та забезпечує високий рівень його об'єктивності.

Програма призначена для забезпечення здійснення контролю знань у процесі вивчення дисципліни “Правила дорожнього руху”, а також самоконтролю у часи самостійної підготовки з можливістю оперативно отримувати коректні пояснення щодо відповідних пунктів і статей Правил дорожнього руху України. Вона розроблена відповідно до тематичного плану вивчення дисципліни та використовується на заняттях та в часи самостійної підготовки. Програмне забезпечення реалізовано за допомогою середовища Delphi, що робить Програму досить ергономічною у використанні і не потребує високої кваліфікації користувача. Крім того, вона не вибаглива до системних вимог комп'ютера.

Структура Програми забезпечує високий рівень валідності тестів, випадковості у формуванні завдань та позицій правильних відповідей, що відрізняє її від існуючих програм такого призначення. Важливою перевагою розробленої Програми є можливість формувати комплект тестових завдань для кожного заняття окремо, що неможливо здійснити при використанні набору типових карток із ситуативними завданнями державного зразка [4].

Застосування Програми значно посилює індивідуальний характер контролю і навчання. Вона може працювати у двох режимах:

контроль знань положень Правил дорожнього руху – вирішення ситуативних завдань та тестів із конкретних розділів;

самоконтроль із роз'ясненням відповіді відповідно до положень Правил дорожнього руху.

У режимі контролю для початку тестування визначаються розділи або матеріал, які підлягають контролюванню (рисунок 1).

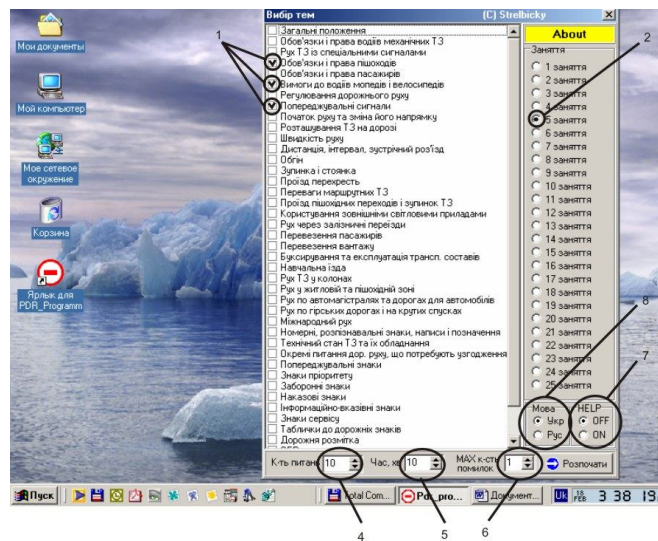

Рисунок 1 – Інтерфейс комп'ютера після запуску програми

Вибирають розділи (1) або номери занять (2), визначають кількість питань (4), час (5) і критерій – кількість припустимих помилок (6). Програма надає можливість здійснювати контроль українською та російською мовою (8). Перемикач “HELP” (7) перемикає режим роботи з контролю на самоконтроль.

Для початку тестування натискають кнопку “Розпочати”. На екрані (рисунок 2) послідовно з'являються картки із ситуативними завданнями, на

яких відмічено номер (1), приклади відповідей і позиції правильної відповіді (5), яку активізує підконтрольна особа. У верхній частині картки (2) поступово заповнюється смуга, що вказує на час, який збіг з початку тестування. Після вирішення чергового завдання натискають кнопку 4 “НАСТУПНИЙ”.

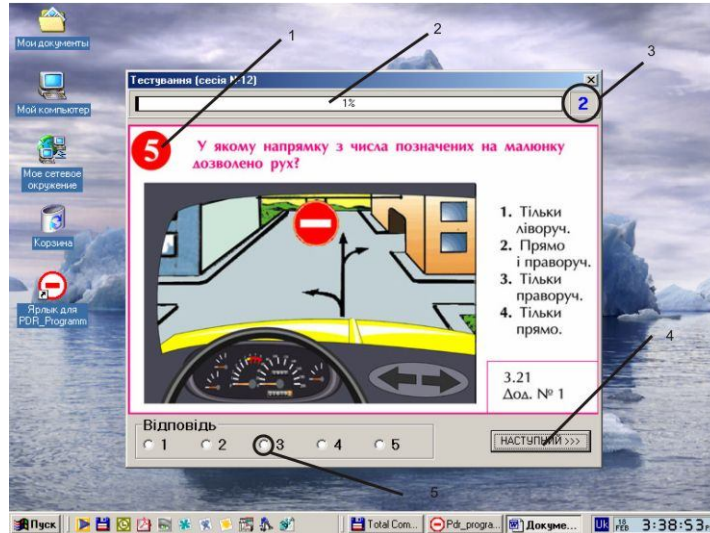

Рисунок 2 – Інтерфейс комп’ютера при тестуванні

Після надання відповідей на всі завдання або завершення часу Програма оцінює результати контролю. На екрані з’являється підсумкова таблиця (рисунок 3), де вказується оцінка (1), кількість помилок (8), номер завдань за порядком (2), результат відповіді (3) – “вірно” або “невірно”, позиція правильної відповіді (4), позиція обраної відповіді (5), номер картки (6), номер заняття (7).

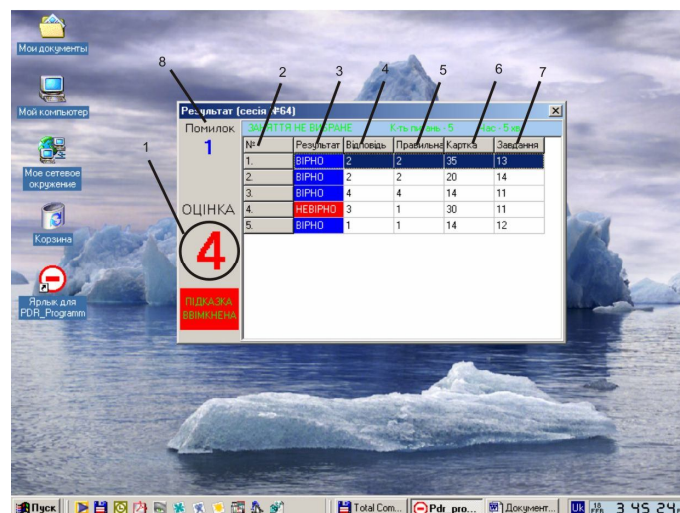

Рисунок 3 – Інтерфейс комп’ютера після завершення тестування

У режимі самоконтролю підконтрольна особа може скористуватися підказкою та сигналізатором вірності відповіді (рисунок 4). У цьому режимі після вибору позиції відповіді з'являється сигналізатор (1) – квадрат зеленого кольору, якщо вибрана вірна позиція, і червоного – якщо невірна. Крім того, у цьому режимі при короткочасній затримці курсору на полі завдання з'являється цитата (2) із Правил дорожнього руху з указівкою статті, що розтлумачує це завдання (дорожню ситуацію).

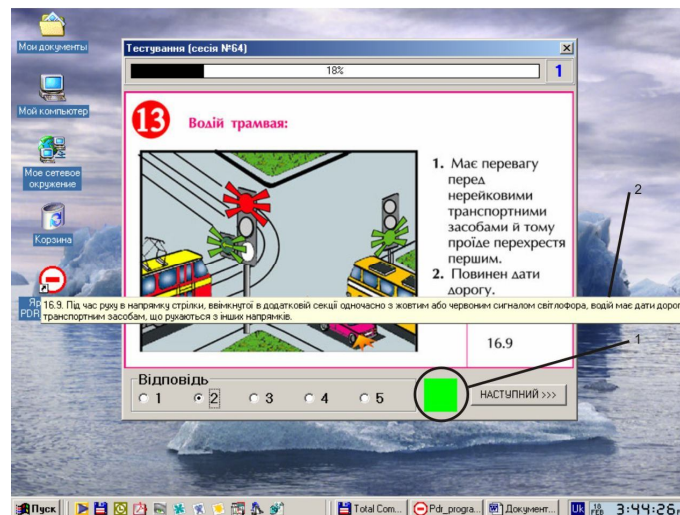

Рисунок 4 – Інтерфейс комп'ютера при здійсненні самоконтролю

Особливим позитивом розробленого програмного продукту є його універсальність, тобто Програму можна пристосувати для тестування і з інших дисциплін. У результаті проведеного формувального експерименту, який було організовано на базі Військової академії (м. Одеса), значно підвищилися показники критерію успішності в експериментальній групі (рисунок 5).

Висновки. Отже, практика застосування розробленої Програми свідчить про активізацію навчальної діяльності курсантів як у часи самостійної роботи, так і під час планових занять. Тому інформаційні технології є провідним шляхом інтенсифікації навчальної діяльності курсантів ВВНЗ.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку полягають у пошуку доцільних упроваджень інформаційних технологій із метою інтенсифікації навчального процесу під час вивчення військово-спеціальних дисциплін майбутніми офіцерами логістики.

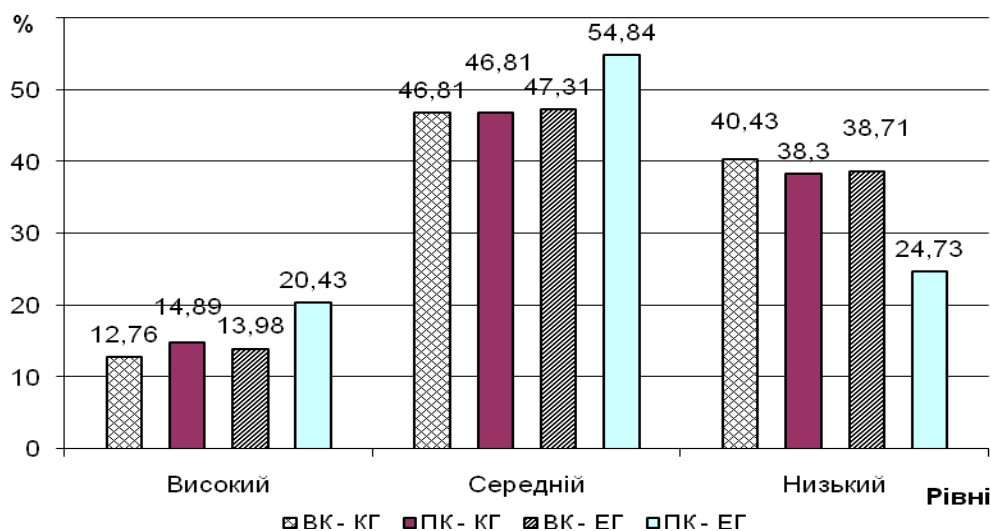

Рисунок 5 – Динаміка зміни рівнів за критерієм успішності курсантів нетехнічного напрямку навчання: ВК – вхідний контроль; ПК – підсумковий контроль; КГ – контрольна група; ЕГ – експериментальна група

Список використаної літератури

1. Ракочий, В. А. Интенсификация учебного процесса в военно-учебных заведениях : учебно-методическое пособие / В. А. Ракочий. – Хмельницкий : Изд-во ИПВУ, 1995. – 108 с.
2. Соловов, А. Информационные технологии обучения в профессиональной подготовке / А. Соловов // Высшее образование в России. – М., 1995. – № 2. – С. 31–36.
3. Гершунский, Б. С. Компьютеризация в сфере обучения: проблемы и перспективы : учебно-методическое пособие / Б. С. Гершунский. – М. : Педагогика, 1987. – С. 47–54.
4. Недбай, М. П. Інформаційні технології – шлях інтенсифікації навчальної діяльності курсантів / М. П. Недбай, В. С. Полюк, В. А. Стрельбицький // Вісник Черкаського університету : Педагогічні науки : наук. журн. / Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького ; [голов. ред. Кузьмінський А. І.]. – Черкаси : Вид-во Черкас. нац. ун-ту, 2005. – Вип. 74. – С. 108–113.

Рецензент: кандидат педагогічних наук, доцент Полюк В. С.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2013.

Маслий О. Н. Методика интенсификации учебной деятельности курсантов средствами информационных технологий

Раскрыта сущность интенсификации учебной деятельности курсантов высшего военного учебного заведения во время изучения Правил дорожного движения, представлены методика ее реализации средствами информационных технологий и результаты формирующего эксперимента.

Ключевые слова: *информационные технологии, интенсификация учебного процесса, военное учебное заведение.*

Maslii O. M. Technique of intensification of teaching of cadets by means of information technologies

The essence of intensification of teaching of cadets of higher military educational establishment while studying traffic rules has been examined; the technique of its realization by means of information technologies and results of formation experiment has been given.

Key words: *information technologies, intensification of teaching process, higher military educational establishment.*